Dubbeln:r, pris 40 öre.

SVENSK MUSIKTIDNING

N:r 7–8 | Redaktör och utgivare: GUNNAR NORLÉN. Riks 647. UPPSALA. Allm. 248. | NORDISKT MUSIKBLAD. Uppsala den 1. Maj 1913. | Expedition: Eriksgatan 15, Uppsala. Pris: Helår 5 kr. Lösnummer 25 öre. Dubbelnummer 40 öre. Annonspris 20 öre pr petitrad. | 33. årg.

IKA PEYRON.

De kvinnliga tonsättarna i vårt land äro lätt räknade, och ännu har nog ingen kompositrice satt varaktiga spår i vår musikhistoria. Dock finnes en del namn inom den svenska tonkonsten, som vi ha all anledning att vara stolta över; vi behöva endast nämna Amanda Mayer, Elfrida Andrée, Valborg Aulin, andra att förtiga. Det namn, som synes här ovan, är sedan många år bekant och högt skattat av otaliga tonkonstens utövare och utövarinnor, och strängt taget behövde vi ingen direkt förevändning för att i dag presentera henne i n e f f i g i e för Svensk Musiktidnings läsare. Närmaste anledningen härtill är emellertid den, att i dagarna tvenne nya häften pianomusik av fru Peyron blivit tillgängliga i musikhandeln: I ungdomstiden, Sånger utan ord och Festligt intåg.

Född i Timrå socken i Norrland, i trakten av Sundsvall, den 1. juli 1845, upptogs Ika Peyron i sin spädaste ålder som eget barn av dåvarande grosshandlaren Anton Asp och hans hustru. Av sina fosterföräldrar erhöll hon en vårdad uppfostran. Intet sparades för att skaffa henne de bästa lärare; fadern, som själv var en man med stort kunskapsbegär, var varmt intresserad för strävandena att bereda kvinnan nya verksamhetsfält. Särskilt inom hälsovården ansåg han, att kvinnan hade en stor plats att fylla, och han ville därför låta dottern utbilda sig till läkare. Men ditåt låg ej hennes håg. Hon var framför allt intresserad för konsten, i all synnerhet för musiken. Redan vid fyra års ålder hade hon visat sig trivas gott vid pianot, där hon efter gehör letade fram de melodier, hon uppfångat.

Ika Peyron.

Dessa tidigt framträdande anlag gjorde, att hon efter ett par år fick regelbunden undervisning i pianospelning. Hon fick snart till lärare dåvarande notarien, sedermera professorn Ivar Hallström, som blev henne en utmärkt ledare och som med stort intresse omfattade den unga elevens spirande begåvning, något som bl. a. framgår av tre små pianostycken, komponerade och nedskrivna av läraren och tillägnade henne.

Efter en tids vistelse i London och några års vistelse i föräldrahemmet ingick hon 1865 äktenskap med dåvarande konsuln Ludvig Peyron. Trots dessa yttre förändringar kvarstod kärleken till musiken orubbad, och pianostudierna började på nytt, ehuru för en annan lärare, Professor J. van Boom, för vilken studierna bedrevos till dennes två år därefter inträffade frånfälle.

Nu kom en tid, som helt ägnades åt hemmet och familjelivet, men snart gjorde sig musiken påmind igen. Vid sidan av anlagen för musikalisk exekution hade fru Peyron redan tidigt känt fallenhet för att själv omsätta sina känslor i toner; och nu var tiden inne att realisera dessa önskningar. Hon började därför taga undervisning i kontrapunkt av hovkapellmästaren Josef Dente och studerade därefter under en följd av år för Emil Sjögren. Teori och praktik gingo härvid hand i hand, och många av de nedan uppräknade arbetena hava uppstått under denne lärares ögon. Flera av fru Peyrons tonverk hava upptagits på konsertprogrammen, och sedan hon erhållit undervisning i instrumentation av dåvarande violoncellisten i Hovkapellet, nuvarande Professorn Anton Andersen, orkestrerade hon några av sina arbeten för de mindre teatrarnas kapell.

De nu senast utkomna pianostyckena visa, liksom fru Peyrons tidigare tonsättningar, en omedelbar ingivelse, som tack vare tonsättarinnans gediga kunskaper erhåller en övertygande tonal omklädnad, understödd som den är av en tilltalande harmonik, en absolut säker känsla för formen och en tilltalande melodisk ådra. I ett brev till redaktionen säger fru Peyron i detta sammanhang bl. a.: »Min ståndpunkt kan måhända förefalla föråldrad; jag är en m e l o d i e n s anhängare, något som är en osympatisk form för den moderna uppfattningen. Dock, vad melodi angår, så har den ju använts av de gamla, ännu älskade mästarna, och i deras skyddande skugga tycker jag mig kunna gömma min ringa personlighet.»

Mest har fru Peyron – eller »Ika», som hon tidigare kallade sig, när hon framträdde med tonsättningar – gjort sig känd genom sina arbeten inom pianomusiken och solosångfacket, och flera av dessa ha som sagt klingat i våra konsertsalar.

Hos de förnämsta musikförläggarne i Stockholm, Abr. Lundquist, Elkan & Schildknecht m. fl., har fru Peyron fått en del tonverk utgivna, ävensom hos Warmuth i Kristiania, Wilhelm Hansen i Köpenhamn, m. fl.

Vi meddela här en förteckning över hennes förnämsta arbeten. (Där förläggaren icke är angiven, är förlaget svenskt.)

1. *Vokalmusik.*

2 sånger: Rikedom, Två rosenblad. – Fjäriln (även texten av Ika). – Med en bukett. – Med första rosen. – Aftonbön. – Signes visa. – Idyll. Dessutom damkören Davids 86 psalm, med orgel och piano, samt en Lovsång för blandad kör a capella.

Norsk lyrik, 6 sånger. – Dikter av Snoisky, 4 sånger. – Drei Lieder. – Deux romances. – Tanken. – En fin visa. – Det våras, blandad kör. – Kantat vid kvinnornas utställning i Köpenhamn. – Aurora, blandad kör. – Morgonstjärnan, blandad kör. – Jubilate, blandad kör. – Konfirmationshymn (för en son), blandad kör. – Sång till Idun, damkör. – Herr Lager och Skön Fager, damkör. – 2 manskvartetter. – Andra dylika för K. F. U. M. – Drei Lieder till tysk text (hos Leichssenring, Hamburg). – Fyra sånger till text av Snoilsky (hos Wilhelm Hansen, Köpenhamn). – Två sånger: Til en Rose; Hvis du har varme Tanker. (Eget förlag.)

2. *Sång, violin och piano:*

Stråken, ballad. – Tonernas liv.

3. *Violin och piano:*

Humoresk. Romans. – Canon och mellansats. – En drömbild. – Tre smärre stycken (hos Wilhelm Hansen, Köpenhamn).

4. *Violoncell och piano:*

Rêverie.

5. *Orgel och piano:*

I skymningen.

6. *Två violiner, alt och violoncell:*

Kvartett i tre satser.

7. *Piano:*

Tre karaktärsstycken. – Gavotte, Chansonette. – Polka-Caprice. – Vid slottsruinen (vals). – Nattskyar (nocturne), med dikt. – Löft dit Hoved, du raske Gut! – Un bibelot.

I det fria, suite i 5 satser. – Vid pianot, 2 häften. – Sonat i 4 satser. – Militärmarsch. – Suite i d-moll (på Max Leichssenrings förlag, Hamburg). – Melankoli. – Glada tankar (hos Wilhelm Hansen, Köpenhamn). – I ungdomstiden; sånger utan ord. – Festligt intåg (hos Wilhelm Hansen).

Suite i tre satser. – Bröllopsmarsch. – Carillon. – Marsch.

Dirigenten

av

FELIX WEINGARTNER.*

Man gjorde förr i världen icke så mycket väsen av honom. Dirigenten stod icke i det allmänna intressets medelpunkt. Frågan »vem dirigerar?» framkastades endast sällan. I mindre städer fanns det endast en representant för detta yrke, och även i de större hade musiklivet icke det nuvarande omfånget, vadan även i dem endast några få förde taktpinnen. Dessutom felades personligheter, som voro konstnärer i sitt fack. En lokalpatriotism, som icke gärna tålde någon ny vid sin sida och ängsligt aktade sig för varje främmande inflytande, var en gemensam egenskap hos nästan alla den tidens dirigenter. De kallades därför också mycket träffande »musikpåvar». Helt visst voro de flesta av dem likaså konservativa som påven är det ännu i dag, och dök någon upp, som hotade att göra deras tron vacklande, kämpade de lika ivrigt som denne mot modernismen.

Dirigenten var i regel egentligen violinist i orkestern; sedan hade han avancerat till konsertmästare, d. v. s. han satt främst bland violinerna. Så fick han även tillfälle att dirigera då och då. Vanligen anförde han orkestern, när en instrumentalsolist uppträdde, men då aldrig från anförarepallen. Från sin plats i orkestern som konsertmästare höjde han sin stråke och anförde med denna tuttiställena, under det att han spelade med i ackompanjemanget. Detta var i de klassiska konserterna så enkelt, att det ej krävde någon särskild ledning. I teatern föllo då och då mindre operor och den melodramiska musiken på hans lott. Hade så hans förman erhållit tillfällig eller evig semester, trädde han i dennes ställe. Han var nu själv »herr kapellmästaren». Titeln motsvarade hans funktioner. Den senare i bruk komna och ännu i dag begagnade benämningen »dirigent» förutsätter redan högre egenskaper, under det att man i detta avseende förr i världen icke hade så stora anspråk på kapellmästaren. Han var, som hans titel anger, sitt kapells mästare, hade att sörja för att om möjligt inga oriktiga noter spelades och att allt gick sin gilla gång. Därmed voro hans åligganden uppfyllda på det hela taget. Duglighet, rutin, gott gehör och flit voro de egenskaper, som man fordrade av honom. Individualitet, uppfattning, originalitet, självständigt genomlevande av det uppförda verket, och hur alla de moderna fordringarna heta, behövde han icke tänka på något vidare. Den typ av kapellmästare, sådan han var för några decennier sedan, existerar väl knappast i våra dagar: den myndige mannen med sin väl omhuldade embonpoint, sitt långa hår och brillorna på den något rodnande näsan, den taktfasta mannen, om vilken man hade så många roliga historier, exempelvis den, att han tog tempi särskilt hastiga, när han visste, att man hade hans älsklingsrätt på stamlokuset, han som kunde vara så obeskrivligt brutal och häftig – man skall nog förgäves leta efter honom nu. Den beryktade kapellmästaregrovheten, som blivit till ett ordstäv, tillhör även den redan förgångna tider. Icke blott kapellmästarna hafva förfinats, även orkestermusikerna hava i socialt hänseende ryckt upp på en högre plan. Med orkesterns konstnärliga utbildning, som stigit så högt, att numera t. o. m. i rätt små städer utmärkta instrumentala prestationer kunna ernås, har även musikerns allmänbildning och levnadsomständigheter förbättrats högst väsentligt. Han känner med sig, vilken stämma han än spelar, att han är ett viktigt led i konstverkets polyfona byggnad, som genom honom förhjälpes till klingande uttryck; han vet, att instrumentalkomponisten lika så litet kan uppnå någon framgång utan att taga i anspråk varje enstaka orkestermedlems färdighet som dirigenten, av vilken det kräves, att han når över medelmåttet, andligt talat. Men han vill även bli behandlad därefter. Han vill med större eller mindre beredvillighet förstå och förlåta de anfall av nervositet, som helt naturligt ligga de moderna musikerna i blodet, men skulle aldrig finna sig i och tolerera sådana oartigheter, som förr i världen gjorde brutaliteten till en viktig beståndsdel i kapellmästaresysslan. Kulturen, som hela världen läppjar på, har även sträckt sig till musikerna.

– – –

Även förr fanns det dirigenter, som höjde sig vida över sina kolleger i orkestern, och som redan då visste att av-

* Ur Felix Weingartners nyligen utkomna essaysamling, benämnd »Ackorde» (Breitkopf & Härtels förlag, Leipzig), hämta vi denna för hans spirituella penna betecknande artikel. Den synnerligen läsvärda boken innehåller dessutom ett flertal uppsatser i skilda musikaliska ämnen, såsom om »Orginalitet», »Vad kan man komponera?» »Operans framtid», »Musikalisk form», en del Wagner-, Bernlioz-, Brahms-, och Liszt-frågor etc. Arbetet betingar ett pris av 5 Mark.

vinna dirigeringen den konstnärliga sida, som numera trätt i förgrunden gent emot det hantverksmässiga taktslående, som tidigare behärskade musiken. Om Mozarts eldande anförande visste hans samtida att berätta. Weber måtte ha varit en underbar dirigent; »en konung på dirigentpallen» kallar honom den ungdomlige Wagner. Senare blev den numera med orätt underskattade Mendelssohns dirigentegenskaper berömda i hela världen; enbart det första framförandet av »Matteus-Passionen» tillförsäkrar honom odödlighet som dirigent. Berlioz' eldiga temperament blev denne egendomlige mästare troget även när han grep taktpinnen, och från Wagner utgick en hel dirigentgeneration. Det har även funnits högt begåvade dirigenter, som icke alls eller endast tillfälligtvis komponerade, t. ex. Habeneck och senare, för att endast nämna några namn, Eckert och Herbeck. Men de största voro även tonsättare av första rang. Den skapande konstnären är kallad att även vara en utmärkt interpret. Han, som genomlevat skapelseprocessen inom sig själv, förmår även att följa denna process in i de finaste nyanser i främmande konstverk, och han återger dem på ett sätt, som i högsta bemärkelse är lämpat för dem. Reproduktion är ingalunda motsatsen till produktion. Båda härstamma från samma jordmån och äro blott olika utflöden av samma källa, som mycket väl kan vara förenad i en och samma person. Att principiellt vilja utesluta den ena färdigheten när den andra finnes, är oriktigt. Att det funnits och finnes betydande dirigenter, som icke äro skapande konstnärer, är lika så litet ett motbevis, som att enstaka stora kompositörer icke varit dirigenter.

Till dirigeringen hör nämligen icke blott förmågan att helt kunna förstå och leva sig in i ett musikaliskt konstverk utan även en helt speciell manuell-teknisk färdighet, som svårligen låter sig beskrivas och knappast kan läras, och vidare förmågan att med en så omedelbar säkerhet kunna på de spelande överföra den inre uppfattningen av tonstyckets väsen, att den andliga bild, som lever inom dirigenten, genom utförandet vinner plastisk gestaltning, eller, med ett ord, den äkta och riktiga d i r i g e r i n g s t a l a n g e n. Det är en begåvning för sig, som ofta intet har att skaffa med övriga musikaliska anlag. Den kan fattas hos ett geni, under det att en mindervärdig musiker äger den. Det finns s. k. »fixa» dirigenter, som förfoga över en otadlig, ja, ofta rent av förbluffande teknik och likväl icke kunna ens komma konstverkets innehåll på spåren; och å den andra sidan finns det allvarliga musiker, som icke komma någonstans med orkestern och antingen bliva tafatta och klumpiga eller också söka att med överdriven rörlighet gottgöra vad som felas dem i målmedveten tydlighet.

Det är en stor men tyvärr alltför utbredd villfarelse att man genom häftiga rörelser uppnår ett »schwungvollt» återgivande. En dirigent, som, efter vad det synes, knappast blir varm, kan besitta mera temperament än en annan, som redan efter de första takterna badar i svett. Att även i ytterligheterna hålla det rätta måttet borde vara en av de viktigaste uppgifter, som dirigenten har att ställa sig. Hans åtbörder böra visserligen vara uttryck för vad musiken uttalar, men de måste alltid regleras av det oundgängligen nödvändiga, som hör till förmedlandet på de spelande av hans avsikter. Såväl falsk hänförelse som konstlat lugn äro förkastliga och hindersamma för njutandet av konstverket. Det kräves självkritik och självuppfostran för att nå denna harmoni mellan det yttre och musikens själsliga uttryck. Ju starkare individualitet, dirigenten känner inom sig, desto större självkritik bör han utöva; och han skall bliva rikligt belönad.

Han måste emellertid öva sig även i andra ännu viktigare hänseenden. I våra dagar är frestelsen för stark att ställa envisheten i förgrunden och odla individualiteten på objektivitetens bekostnad. Ryktet att vara en »personlighet» har blivit alltför lättköpt, ty ofta behöves det endast en smula extravagans för att gälla som en sådan. Skulle jag pröva en ung dirigent, skulle jag icke låta honom dirigera ett av de moderna jättepartituren och icke heller ett pikant ny-franskt eller ung-ryskt verk, ja, icke ens Wagner, som har gått vår generation så i blodet, att vilket »badkapell» som helst spelar honom hjälpligt, utan jag skulle av honom vilja höra Haydn, Mozart, Weber, Schumann och Brahms. Där, varest så många problem i fråga om det fina och dock i stora drag erforderliga föredraget ännu slumra oupptäckta, där på varje sida nya svårigheter men även nya, oförgängliga skönheter uppdyka, som likväl ofta icke ligga i öppen dag utan måste uppfattas med ett känslosamt sinne, där skall det visa sig, om den unge konstnärens själ ännu har kristallens renhet eller om den redan fläckats av falsk fåfänga. Säge jag då, att han försökte att genom överflödiga tillsatser förgylla upp dessa mästare, skulle jag säga till honom: »Lär först att riktigt förstå den enkla men dock så rika rytmen och den underbara men dock så klara formen, då skall även på denna väg, när du en gång verkligen slagit in på den, d e n e v i g a m e l o d i e n och därmed även konstverkets s j ä l uppgå för dig, och det med sådan styrka, att du skulle rysa, när du tänker tillbaka på dina förra försök att genom enfaldig utstoffering av dessa odödliga verk göra dig intressant.»

Liksom jag råder en begynnande kompositör att skriva rent och vackert, då originaliteten sedan kommer av sig själv, i stället för att gå den omvända vägen, så skulle jag även ålägga den unge dirigenten att i början endast helt enkelt ange takten och följa föredragstecknen med smak, något som ingalunda är så lätt som det måhända ser ut. Interpretationens flykt skall då inställa sig vida mera otvunget och omedelbart, än om man försökte att uppnå den på konstlad väg, varvid man löper fara att göra en löjlig och osann figur.

Bort med alla osunda nyanser! Jag utropar det högt och tydligt och enenträget: b o r t m e d »B ü l o w i a d e r n a»! De ha spökat länge nog. Bülow var en man av ett otroligt förstånd, tack vare vilket han hade varit i stånd att med sin säregna viljestyrka åstadkomma något ovanligt på vilket område som helst. Men han var typen för en oproduktiv natur, otillfredsställd innerst inne, nervös och fallen för extravagenser samt dessutom otillräknelig på grund av svåra upplevelser och under de sista levnadsåren även på grund av sjukdom. Men just därför var han en dålig förebild för den yngre generationen, som ännu i dag vill efterlikna de av Bülows natur förklarliga egendomligheterna utan att dock hava en sådan natur eller ett sådant förstånd som Bülow. Vad som blir följden av detta, är ofta icke värdigt en allvarlig kritik. Så fick jag en gång i Rom höra, att en tysk gästdirigent vars namn jag helst icke vill efterforska, hade föreskrivit hornblåsaren att blåsa den kraftiga, glada fanfaren i »Eroicans» Trio pianissimo samt genom sordin förvandla »Oberon»-ouvertyrens första romantiska tema till ett »Alberich»-motiv. Inför sådana odrägligheter ville man nästan önska sig tillbaka till kapellmästareskapets gamla goda tid, då något sådant i alla händelser icke kunde vara tänkbart, alldeles som den, som genom för hög diet fördärvat sin mage, helst bör underkasta sig någon tids knapp kosthållning.

Lapparnas joikning

av

KARL-ERIK FORSSLUND.

Våra marknader äro ej längre vad de en gång varit. Det gäller också om Lapplands. Ett par rader av stånd kring Arjeplogs enda gata – med guldsmedsarbeten, bleckkärl och kläder, skor och seldon, bullar och bröd – några lass med renhudar och renstekar, några knippor renhorn här och där – det är allt. Ett rätt lugnt och stillsamt liv, inga stora folkskaror, intet vimmet och sorl.

Men alltid ståndar ett bröllop i någon gård en av kvällarna, och det blir gärna för många marknadens kulmen. Så också nu. Och det berättas att en lappgumma under festen fick en köttbit i halsen – stor uppståndelse och ängslan, tills en annan gumma fick tag i en gaffel, rände ner den i den förras hals och lyckades spetsa och dra upp köttbiten. Och då blevo både den räddade och hennes åldrige make så glada att de föllo på knä på golvet, omfamnade och kysste varann – och joikade!

Det är väl vid dylika tillfällen och i liknande stämning, svenskarna i regel fått och få höra lapparnas »joikning», deras ursprungliga säregna sång. Det är då kanske inte så underligt att man inte förstått den utan hånat och föraktat den. Och det är till stor del detta hån som varit på väg att alldeles förstumma sången – som kommit fjällfolket att om ej glömma så åtminstone gömma och hemlighålla sina skatter – så att t. o. m. våra främsta lappforskare och största lappvänner endast kunnat få små enstaka glimtar och dunkla antydningar om dem.

Emellertid har det lyckats den främste nu levande specialisten på detta område, herr Karl Tirén, att samla en stor mängd av dessa låtar, av vilka en del funnos tillgängliga medelst fonografrullar på den etnografiska utställningen i Konstakademiens lokal i Stockholm. Det är närmare 500 sånger, herr Tirén upptecknat i skilda delar av Lappland under långa strövtåg och många svårigheter – dels för folkmusikkommissionens räkning och på dess bekostnad, dels nu på uppdrag av Vetenskapsakademien, som ställt en fonograf till förfogande. Över hundra låtar, insjungna på 75 rullar, äro frukten endast av denna resa till marknaderna i Arvidsjaur och Arjeplog. Denna Tirénska samling är första början till ett Vetenskapsakademiens fonografarkiv.

I ett vindsrum i Arjeplog bor en lappflicka, Maria. Hennes fränder äro äkta nomader ännu, och hon har varit det själv till 20-årsåldern, då sjukdom tvang henne att bli bofast. Nu är hon en skicklig sömmerska och brodös, syr sitt folks färgrika, stundom praktfulla högtidsdräkter och ivrar varmt för att de skola bibehållas. Själv bär hon ibland en glänsande ny ljusblå kolt – det är den gamla riktiga färgen, härligt vacker mot snön, nästan alldeles samma blåa ton som skuggorna på snön en soldag. Och den är prydd med uddkantade band i klaraste gult och rött och kragen och barmklädet med stjärnor av silke och glaspärlor och med de sirligaste tennbroderier.

Hennes rum är vårt högkvarter. Där står fonografen på ett litet bord mitt på golvet, där står kaffepannan på spisen från morgon till kväll. Tre värdinnor sköta serveringen – Maria själv, hennes syster, Greta, en liten urtypisk fjällkvinna, brunhyad, svarthårig, varmt och trofast brunögd – och den friska kraftiga ungmön Brita. Och gäster komma och gå, kvinnor och män, gamla och unga, av stammarna Arjeplog, Luokta, Semisjaur – en del i »slims», särskilt de, som blivit bofasta, och ungdomar som tagit tjänst hos bofasta; men åtminstone det granna dyrbara barmklädet bära de flesta, och nästan alla kvinnor ha sin tomtmössa – den vackra enkla blåa jockmockmössan eller den brinnande röda sydlappska, med stukad kulle, det tycks vara sista modet här – tämligen fult och meningslöst som modets nycker i allmänhet.

Där är god och glad stämning – den är så i regel på fjällfolkets samkväm, och här förhöjs den åtminstone hos många av glädjen att deras gamla sånger äntligen bli förstådda och uppskattade efter allt hån och förakt. Den ena rullen fylles efter den andra, och högst stiger munterheten och klinga skratten när fonografen repeterar – när de höra sina egna röster och låtar komma tillbaka ur tratten. Alla kunna sjunga, gamla och unga; somliga ha en repertoar på ett par hundra »vuoleh», en 14-årig pojke för bok över de sånger han kan. Och de allra flesta låta höra sig – några lite motvilligt i början, men alltmer hågade ju mer de komma i farten. Endast när andra svenskar ett par gånger komma på besök, tystna de – för att fortsätta när främlingarna gått. Är det sålunda sant att de äro svårtillgängliga, inbundna och misstrogna? Ja, i viss mån – men i regel beror nog misstänksamheten och den avvisande hållningen på den, som blir föremål därför. Och många gånger är den nog ett välbehövligt och berättigat försvarsmedel.

Värdinnorna själva göra början och bryta isen – särskilt Maria som kan en hel rad sånger. Så är där Anna Lasko, nygift, ett ovanligt fint självfullt ansikte. Och där är Sara Enarsson, änka efter storsångaren Jon Enarsson i Ramen, hon kan ännu en mängd av hans låtar. Ett magert fårat ansikte med ett par djupa drömvarma ögon. Jag glömmer aldrig deras blick, när hon sjungit sången till de döda på Suolovare; den sjunges ej vid själva begravningen, men sedan när man själv mins eller vill påminna andra om döda anförvanter – hon har själv två barn begravda där. Och när den repeterades av fonografen, kunde de andra trots det sorgliga ämnet ej återhålla sin munterhet – och hennes egna läppar darrade i kampen mellan lusten att le och det vemod som brädade hennes bortvända blick.

(Forts.)

Annonsera i Svensk Musiktidning!

Om konstnärlig uppfostran och framtidsharmoni.

Av ARNOLD SCHÖNBERG.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Men i annan form kunde skönhetslagarna vara självändamål. Såsom noggranna beskrivningar över de verkningar, vilka äro gemensamma för så många konstverk som möjligt. Som försök att hänföra så många verkningar som möjligt till möjligast minsta gemensamma orsaker. Som ett försök att ordna fenomenen, för att få en överblick. Detta kunde vara självändamål, men man måste nöja sig härmed och får framförallt aldrig draga den slutsatsen: hos de flesta konstverk är det så eller så, följaktligen måste det vara lika hos alla andra konstverk. Därmed hade man åstadkommit nog, mer än man kan fordra, men det yttersta, som kan tillåtas.

Man skall fråga, varför jag skriver en lärobok i harmoni, om jag önskar, att tekniken förbleve en hemlig vetenskap. Jag kunde svara: man vill lära, och jag vill undervisa, utbreda vad jag anser vara gott, därför undervisar jag. Men jag anser, att man bör lära. Konstnären kanske blott därför, att han må upptaga förvillelser, från vilka han måste befria sig. Den kraftvåg, som bortspolar förvillelsen, för med sig även andra hämmande föroreningar. En ögonkatarr botas genom att man retar ögat till inflammation. Helningsprocessen botar icke endast denna inflammation, utan även den egentliga sjukdomen. Men konstnären bör också lära, emedan envar måste börja från början och själv genomleva alla de förvillelser, vilka åtfölja det mänskliga vetandets väg. Man måste och får dock till en viss grad förlita sig på sina föregångare. Deras erfarenheter och iakttagelser ha de till en del nedlagt i vetenskapen; men en annan del – jag vet ej om det är den tillförlitligare – vilar i det omedvetna, i instinkten. Man är berättigad och förpliktad att tvivla. Men att frigöra sig från instinkten är lika svårt som det är farligt. Ty vid sidan av det riktiga och det falska, vid sidan av från våra förfäder ärvda erfarenheter och iakttagelser, vid sidan av det, för vilket vi äro deras och vårt eget förgångna tack skyldiga, ligger kanske uti instinkten en förmåga, som en gång skall utvecklas; en vetskap om framtiden, kanske också andra förmögenheter, vilka människan en gång blir medveten om; vilka hon nu på sin höjd anar och längtar efter, men icke medvetet kan betjäna sig av. Konstnärens skapande har i sig något av drift. Medvetandet har icke stort inflytande däröver. Han känner det, som om det bleve honom dikterat, vad han gör. Som om han handlade en-

dast efter någon inre makts vilja, vars lagar han icke känner. Han är endast en, som utför, vad en förborgad vilja, instinkten, det omedvetna inom honom bjuder. Om det är nytt eller gammalt, gott eller dåligt, vackert eller fult, det vet han icke. Han känner endast driften som han måste lyda. Och genom denna drift söker sig gammalt och nytt uttryck. Sådant, som är beroende av det förflutna och sådant, som visar vägar åt framtiden. Gamla sanningar eller nya förvillelser. Hans musikaliska natur, sådan han fått den i arv av någon av sina musikaliska fäder, eller sådan han förvärvat den genom litteraturen, eller kanske också trycket av en kraft, som söker nya vägar. Det riktiga eller det falska, det nya eller det gamla, det vackra eller det fula – vad vet han, som endast känner driften? Vem ville våga att i instinkten, i det omedvetna särskilja riktigt från falskt; att åtskilja av fäder ärvt vetande och själens aningsförmåga. Konstnären måste lära, om han vill eller ej; ty han har lärt redan innan han kommit därhän att han ville det. I hans instinkt, i det omedvetna ligger en skatt av gammalt vetande, som han skall uppta, utan att han vill det. Den sanne konstnären skall likaså litet lida skada av det han inhämtar hos läraren som av det han på så sätt lärt, innan det nådde hans medvetande.

Och den medelmåttigt begåvade, som egentligen icke är produktiv i denna högsta mening. Han bör framför allt lära. För honom är lära självändamål. Hans uppgift är att hålla för vetande, vad som egentligen endast är tro. Vetandet gör honom stark, för den andra är tron nog. Redan från början finner han intet själv och förstår icke heller att komma vidare, när han hunnit ett stycke. Vill han verkligen förbli den medelmåtta, vartill han blivit född, så måste han se till, att avståndet uppåt och nedåt alltjämt förblir lika; och då det, som är över honom, rycker fram, måste han uppåt i motsvarande grad. Och vad han icke behöver utforska, emedan det redan är upptäckt, och emedan han icke förmår göra det, det måste han lära. Det är lika litet möjligt som nödvändigt att hindra honom från att göra misstag. Men att leda honom dit, där han måste stå, om han vill förbliva en god medelmåtta, det förmår läran. Att föra honom därhän, då han icke själv förmår producera något av värde, att han åtminstone förstår uppskatta det värdefulla i andras produktion, det är en uppgift för vilken det lönar lära. »Det finnes relativt tillräckligt av människor, som förstå att producera, men relativt få, som förstå att konsumera», säger Adolf Loos. Också det kunde vara ändamålet med läran, att initiera konsumenterna. Icke genom skönhetsregler, utan genom att utvidga deras synkrets.

Men ännu en och kanske den mest tvingande orsak: uppställande av läran kan vara självändamål. Utan att vända sig till en elev i verkligheten, kan den tala till en tänkt. Kanske är eleven blott en projektion utåt av läraren. Läraren talar till sig själv, då han tilltalar denne. »Mit mir nur rat ich, red ich zu dir.» Han undervisar sig själv, sin egen lärare, sin egen elev. Att han tillåter, att offentligheten åhör honom, då han vill ernå klarhet, i det att han bortskalfar gamla förvillelser och i stället sätter nya, men likväl mera långtseende, är ungefär samma fall, som då han skapar konstverket och överlämnar det åt offentligheten. Han rådgör med sig själv, och offentligheten hör på, ty den vet: det gäller den.

Jag kan alltså lugnt bortse från en estetisk värdesättning av denna nya harmoni. Den skall kanske bli bra, men antagligt är, att så icke blir fallet. Jag hoppas den dock är så förnuftig, att den konstaterar: här äro de fall, vilka man hittills ansett riktiga; de övriga tycker man ännu ej om, men man skall troligtvis en gång låta även dem gälla. Men jag vill icke underlåta att här anteckna några obetydliga erfarenheter och iakttagelser, vilka en betraktelse av de färdiga tonverken föranlett. Självfallet kan jag här endast hålla mig till vad känslan säger mig, och även denna min känsla är beroende av betingelser, beroende av det, som en nedärvd och inlärd kultur verkat inom mig. Jag utesluter alltså ej det jag icke omnämner. Det är möjligt, att jag ännu ej lagt märke till det, det är troligt, att jag ännu icke vet det. Och om jag icke nedskriver allt, som kombinationen måste hålla för möjligt, så kan det bero av att bristande förkunskaper hindra mig att göra det. Vid komponerandet avgör endast känslan, formkänslan. Denna säger mig, vad jag måste skriva, allt annat är utesluter. Varje ackord, som jag nedskriver, följer av ett tvång; ett tvång av mitt uttrycksbehov, men kanske tvingas jag också av en omedgörlig och omedveten logik i den harmoniska konstruktionen. Jag är fast övertygad om, att denna logik verkar jämväl här; åtminstone i samma mån som på av harmonin tidigare bebyggda områden. Och jag kan som bevis härför anföra, att korrigeringar av ett infall av yttre formella bevekelsegrunder – vilka ju det vakna medvetandet blott alltför ofta böjer sig för – för det mesta har fördärvat hela infallet. Detta bevisar mig, att infallet var tvingande, att de harmonier, som stå där, äro beståndsdelar av infallet, vilka ej få förändras.

Vid användning av ackord med sex eller flera toner är man i allmänhet böjd för att förmildra dissonanserna genom att förlägga de enskilda ackordtonerna långt från varandra. Att detta verkar förmildrande, är självfallet. Ty bilden av det, som dissonanserna egentligen äro: övertoner i spritt läge, blir härigenom på ett lyckligt sätt efterliknad.

Varför jag skriver så, och varför det är riktigt, det kan jag tillsvidare ej förklara. Egentligen synes detta självfallet för den, som accepterar min åsikt om dissonansens väsen. Att detta är riktigt, tror jag bestämt, liksom också många utom mig. För följder av sådana ackord torde den kromatiska skalan få göras ansvarig. Ackorden stå vanligen i sådant förhållande till varandra, att det följande innehåller så många toner som möjligt, vilka äro kromatiska förhöjningar av toner i det föregående. De förekomma likväl sällan i samma stämma. Vidare har jag märkt, att oktavfördubblingar sällan förekomma. Detta förklaras måhända så, att den fördubblade tonen skulle erhålla övervikt mot de andra och sålunda få karaktär av grundton, vilket den väl sällan bör ha. Kanske också beroende av en instinktiv (möjligen överdriven) motvilja för även den avlägsnaste erinran om de föregående ackorden. Av samma orsak synes den omständigheten bero, att de enkla ackorden i den tidigare harmonien ej gärna visa sig i denna omgivning. Jag tror dock att detta har även en annan grund. Jag tror att de skulle verka alltför kalla, alltför tråkiga och uttrycklösa. Eller också gäller här kanske vad jag vid ett tidigare tillfälle redan omnämnt. Nämligen, att dessa enkla ackord, såsom ofullkomliga efterbildningar av det av naturen givna, synas oss alltför primitiva. Att de sakna något, det som saknas t. ex. i det japanska måleriet, om man jämför det med vårt: perspektiv, djup. Måhända är det perspektiv och djup, som vi sakna i harmonien hos de enkla tre- och fyrklangerna. Och liksom å en bild det ena partiet icke får beakta perspektivet, medan det andra saknar detsamma, emedan helhetsverkan i så fall uteblir, så är det möjligt, att dessa enkla klanger icke kunna stå bredvid de andra fylliga, yppiga, medan däremot ett användande av uteslutande de ena eller de andra säkerställa enhetligheten.

En anmärkningsvärd omständighet, som därjämte berättigar till vissa slutsatser, är den, att jag och de, vilka skriva någonting liknande, göra noggrann åtskillnad, när ett fem- eller sexstämmigt ackord, när ett med ännu flera toner bör följa. Utan att förstöra verkan vore det icke möjligt att utelämna en ton från ett åttastämmigt ackord eller att lägga en ton till ett femstämmigt. Även läget är bindande, klangen blir en annan, så snart en ton förändras; den kan möjligen vara lämplig på annat ställe, i annat sammanhang. Här synas härska lagar. Vilka, det vet jag ej. Kanske skall jag veta det om ett par år. Kanske skall en annan upptäcka dem. Tills-

vidare kan man på sin höjd blott ge beskrivningar.

Jag vill icke närmare ingå härpå, utan framkastar en annan idé. I klangen särskilja vi tre egenskaper: dess höjd, färg och styrka. Endast en av dessa tre dimensioner har hittills blivit uppmätt. Den som vi kalla tonstyrka. Mätningsförsök i de övriga dimensionerna ha ännu knappast företagits, att ordna resultaten i något system har man alls icke än försökt sig på. Värderingen av klangfärgen, tonens andra dimension, befinner sig alltså i ett ännu mycket mera obearbetat, oordnat tillstånd än den estetiska värdesättningen av dessa nya harmonier. Trots detta vågar man tryggt med ledning av känslan ställa dessa klanger intill varandra eller ställa dem upp mot varandra, och ännu aldrig har det fallit någon in, att fordra att teorien skall fastställa de lagar, enligt vilka detta får ske. Man kan det helt enkelt icke tillsvidare. Och som man ser, går det därförutan. Kanske skulle vi få ännu noggrannare differenser, om mätningsförsök i denna andra dimension redan hade givit påtagliga resultat. Kanske icke. I varje fall riktas vår uppmärksamhet i allt högre grad på klangfärgerna, och vi föras allt närmare möjligheten att beskriva och ordna dem. Därmed följa troligen också inskränkande teorier. Tillsvidare stå vi dock på en ståndpunkt, där vi endast på grund av känslan kunna bedöma den konstnärliga verkan av dessa förhållanden. Huru dessa förhålla sig till den naturliga klangens väsen, veta vi ej. Ana det knappast ännu. Skriva likväl obekymrat klangfärgs-följder, vilka på något sätt uppfattas genom skönhetskänslan. Vilket system ligger till grund för dessa följder?

Jag kan icke obetingat medge en sådan skillnad mellan klangfärg och klanghöjd, som man i allmänhet talar om. Jag anser, att tonen ger sig tillkänna genom klangfärgen, vars ena dimension är klanghöjd. Klangfärgen är alltså det stora området, klanghöjden blott en provins därav. Klanghöjden är intet annat än klangfärg, uppmätt i en riktning. Är det alltså möjligt, att av klangfärger, vilka äro olika till höjd, åstadkomma klangformationer, vilka vi kalla melodiföljder vilka framkalla en tankeliknande verkan, då måste det också vara möjligt, att av klangfärger i den andra dimensionen, av det, som vi i allmänhet kalla klangfärg, framställa sådana följder, vilkas inbördes förhållanden verka med någon logik, som är fullt ekvivalent till den logik, som vi åtnöja oss med i klanghöjdernas melodi. Detta synes som en framtidsfantasi och är det troligen ock. Men en, om vilken jag fullt och fast tror, att den skall förverkligas. Om vilken jag tror, att den på ett oerhört sätt skall förmå stegra de sinnliga och själsliga njutningar, som konsten erbjuder. Om vilken jag säkert tror, att den skall bringa oss närmare det, som drömmar förespegla oss; att den skall utveckla vårt förhållande till det, som i dag synes oss dött, i det vi skänka liv av vårt liv åt det, som genom den svaga förbindelsen ännu är främmande för oss.

Klangfärgs-melodier! Vilka fina sinnen, som här förmå värdesätta, vilken högt utvecklad ande, som skall finna nöje i så subtila ting!

Vem vågar här fordra teori!

Professor J. F. Book †.

Ett dödsfall, som väckt djupt deltagande i huvudstadens musikaliska kretsar, inträffade den 7. april då professor Johan Fridolf Book efter kortare tids lidande avled i sitt hem, efterlämnande maka, född Crona, samt en stor vänkrets. Med honom bortgick en av vårt lands mest bemärkta musikaliska personligheter. Hans livsgärning som violinist och lärare var exceptionellt lång, omfattande ej mindre än sex decennier, från det han 1852 blev medlem av hovkapellet tills han i och med 1911 års utgång nedlade sin verksamhet som lärare vid Musikkonservatoriet. Även efter det han lämnat sina officiella värv, omfattade han med oförminskat intresse sin kära konst, och det är blott några få månader sedan som han med ungdomlig entusiasm bevistade Brysselkvartettens konserter. En invärtes sjukdom, som flera gånger gjort sig påmind, segrade dock slutligen och bröt detta rika och verksamma konstnärsliv.

Johan Fridolf Book föddes i Uppsala den 27. februari 1836 och erhöll sin första musikaliska uppfostran av fadern, som var musikfanjunkare vid Upplands regemente. Efter fortsatta studier för d'Aubert blev han 1852 violinist i hovkapellet, där han 1882 utnämndes till förste konsertmästare, i vilken egenskap han kvarstod till 1889. På grund av sin begåvning och skicklighet, som ytterligare utbildats av Léonard och Joachim, antogs han från 1870 till lärare i violinspelning vid Musikkonservatoriet och blev därjämte 1890 Musikaliska akademiens kamrerare, vilken sistnämnda befattning han innehade till 1909. Som kammarmusikspelare utövade prof. Book en rik verksamhet såväl i Mazérska sällskapet som vid offentliga kammarmusiksoareer, särskilt på de från 1871 till 1889 föranstaltade konserterna i Vetenskapsakademien, varvid stråkkvartetten vanligen företrädde av Book, Hagemeister, Nordqvist och Fritz Söderman. Flera violinistgenerationer ha utbildats under prof. Books insiktsfulla ledning, och bland de många namnen må blott erinras om konsertmästare Zetterqvist och hovmusikus Magnus Ahlberg. Genom sin goda, nobla karaktär och anspråkslösa, älskvärda konstnärspersonlighet vann prof. Book allas hjärtan och omfattades i vidaste kretsar med de varmaste sympatier.

Vi meddela här en versifierad hyllning, som ägnats den bortgångne av den bekante skalden, Doktor E. N. Söderberg.

Några sommarveckor blott
möttes vi. De flydde brått,
flyktiga idyller,
men när nu du borta är,
deras hågkomst, ljus och skär,
åter sinnet fyller.

Än jag minns, hur spröd och fin
tonen från din violin
darrande sig höjde.
Ej du bjöd en tom bravur.
Stora mästares kultur
i din konst sig röjde,

och vad högst de drömt och känt
mäktade ditt instrument
lösa och bevinga.
Känsla, adlad av behag,
lät för stråkens mjuka drag
strängen självfullt klinga.

Och när nu i vilans natt
bytts din dag, din tonvärlds skatt
minnesgod jag gömmer.
Och till sommarkvällens frid,
tydd i Schumanns »Abendleid»,
jag mig åter drömmer.

Till en himmelsk harmoni
har din ande lyft sig fri.
Må den saligt röna,
hur den skönhetstörst, som bar
här din strävan, uppväckt var
av det evigt sköna!

(P. T.)

MUSIKNOTISER

från huvudstaden och landsorten.

Årets stipendiater vid Musikaliska akademien. Bland de fyra sökandena till stipendier åt yngre musikidkare med anlag för tonsättningskonst samt till belöning åt eller uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde har Musikaliska akademien nu utvalt Kurt Magnus Atterberg och Ture Rangström, vilka akademien föreslår till vardera 1,000 kr. stipendium för ett år. Beträffande de återstående för året disponibla medlen, 10,000 kr., hemställer akademien att belöningar måtte i likhet med vad under de tre senaste åren varit fallet tilldelas tonsättarne Hugo Alfvén, Andréas Hallén och Emil Sjögren med 3,000 kr. till var, samt att en belöning om 1,000 kr. måtte tilldelas tonsättaren Tor Aulin, som – heter det i skrivelsen till regeringen – sedan längre tid utövat en betydande och omfattande kompositionsverksamhet, och vilkens tonsättningar såväl utom som inom landet vunnit stort erkännande.

Ny musik. »Ur Ernst Josephsons diktning» (Fyra melodier) heter ett sånghäfte av Ture Rangström, som i dagarna utgivits av Wilhelm Hansens förlag.

»Skola för kornett, althorn och tenorhorn» av Axel Swensson har utkommit i ny förbättrad upplaga på Nils Axbergs Musik- och instrumenthandels förlag.

Nordvästra Skånes Orkesterförening har under mars månad givit följande konserter: Söndagen den 2. mars gavs populärkonsert i Folkets hus, Klippan samt i Församlingssalen i Bjuf, varvid uppfördes: Massenet: Scénes pittoresques, svit för orkester. Saint Saëns: Rigaudon, Prästinnedans ur Simson och Delila, Romans ur Silverklockan, och Fransk militärmarsch ur sviten »Från Algier». Gounod: Balettsvit ur Faust samt till slut Ouv. Svarta dominon av Auber. Den 5. mars gavs 5:te folkkonserten i Gustaf Adolfskyrkan i Hälsingborg. Programmet innehöll: Mendelssohn: Hebriderna. Ouv. (på begäran). Beethoven: Andante ur 5:te Symfonien, Max Bruch Canzone för Cello och orkester (solist: Herr Volmar Norup). Liszt: Angelus, Tor Aulin 2 stycken ur musiken till Mäster Olof samt Södermans Sorgmarsch ur »Richard III». Den 6. gavs 4:de folkkonserten i Landskrona Folkets hus, efter samma program som populärkonserterna i Klippan och Bjuf. Söndagen den 9. gavs populär konsert i Läroverkets aula Helsingborg, varvid som solist medverkade koloratursångerskan fröken Elna Helliger. Fröken Helliger sjöng Pagens aria ur »Romeo och Julia» Vilanelle av Dell' Abqua. Rodes Tema med variationer samt Rosinas aria ur »Barberaren». På orkesterns lott kom: Griegs »Peer Gyntsvit» N:r 1. Rubinsteins »Toreadoren och Andalusiskan»; Tarantella för cello och orkester av Popper (Herr Norup) samt Vals ur Ball. »Törnrosen» av Tschaikowsky. Den 14. mars gavs stor festkonsert i Landskrona kyrka med anledning av Landskrona stads 500-års jubileum under medverkan av Haydn-kören därstädes. Programmet upptog endast svenska mästare. Alfvén, »Festspel»; Lovén: Sopransolo ur Kantat vid Landskrona kyrkas 100-års jubileum (solist fröken Thyra Sandberg). Norman: Festouvertyr på fosterländska motiv; Söderman: Offertorium; Hallén: Gustaf Vasas saga; Svedbom: I rosengården, för soli, kör och orkester (solister fröken Thyra Sandberg och bankkassör Arvid Güllich).

Söndagen den 16. gavs 6:te folkkonserten i Mariakyrkan i Helsingborg varvid uppfördes: Beethoven: Ouv. till »Coriolan»; Mendelssohn: Andante ur 4:de Symfonien; Wagner: Walthers tävlingssång ur Mästersångarne (Solist: Herr Nordberger). Tschaikowsky: »Andante Cantabile». Söderman: »Offertorium» Saint-Saëns»: Förspel till Orat.: Syndafloden samt Massenet: »Angelus». Wagnerkonsert gavs i Helsingborg å Teatern den 23. mars (Påskdagen) varvid Kungl. Kammarsångaren Peter Cornelius medverkade. Programmet upptog Tannhäuser-overtyren, Tannhäusers pilgrimsfärd ur Tannhäuser. Inledning till 3:dje akten m. m. ur Mästersångarne, Långfredagsstämning ur Parsifal, Gralsberättelsen ur Lohengrin, Gudarnes intåg ur Rhenguldet samt såsom avslutning Valkyrieritten.

Orkestern var vid tillfället betydligt förstärkt. I Landskrona gavs Wagnerkonsert Annandag påsk, då programmet hade annat utseende. Konserten inleddes med Förspelet till Lohengrin. Därefter följde Långfredagsstämning ur Parsifal, Drömmar till Tristan och Isolde, Walthers tävlingssång, Siegfriedidyll, Pilgrimskör och Intågsmarsch ur Tannhäuser.

2:dra folkkonserten i Engelholm gavs den 25. mars efter samma program som 6:te folkkonserten i Helsingborg. Den 30. mars gavs 7:de folkkonserten i Folkets hus, Helsingborg. Programmet hade då följande utseende: Gluck: Fyra satser ur Balten. Don Juan. Rondo ur Konsert N:o 4 D-dur av Mozart (solist: Herr Nordberger). Intermezzo ur Pajazzo och På Sicilien, Piemontesisk dans av Sinigaglia samt Litolff: Ouvertyr till Sorgespelet »Maximilian Robespierre».

Malmö musikförening lämnar anslag till musikskolor och orkester. Den för en tid sedan bildade Malmö musikförening har av de av stadsfullmäktige anslagna medlen tilldelat Malmö musikkonservatorium ett anslag av 1,000 kr., Agathon Karlstedts musikskola 250 kr., Symfoniorkestern 2,000 kr., Sydsvenska filharmoniska föreningen 500 kr, kammarmusikföreningen i Malmö 250 kr. och friluftsmusiken 1,200 kr.

Gävleborgs läns orkesterförening gav den 29. april sin sista konsert för säsongen inför en fåtalig men tacksam publik. Konserten inleddes med Beethovens Pastoral-symfoni, vilken enligt platstidningarnas omdöme »fick det omsorgsfullaste utförande av förstärkt orkester», liksom att »det länder dirigenten och orkestern till all heder att utförandet blev så gott».

Andra numret på programmet var konsert för violin och orkester i d-moll av Richard Strauss. »I den fick konsertmästare Ivar Dahlström tillfälle att visa sin skicklighet», skriver Gevle-Posten, som tillägger: »Särskilt i lentot tilltalades man av hans mjuka innerliga spel som framkallade en varm applåd i uppehållet till tredje satsen. Efter numrets slut hyllades hr Dahlström rikligen med kraftiga applåder och blommor och det var väl förtjänt.» Även den övriga lokalpressen ägnar hr Dahlströms utförande av konserten superlativa omnämnanden. Sålunda skriver Norrlandsposten bl. a.: »Konsertmästare Ivar Dahlström, som med denna konsert avslutade sitt engagemang vid orkestern, spelade en violinkonsert av R. Strauss, lyckligtvis icke av samma »moderna» slag som exempelvis hans opera »Salome». Den intressanta kompositionen, vars smekande mellansats man särskilt minnes, tolkades av hr Dahlström förträffligt och den hyllning av applåder och blommor som följde, visade hur uppskattad han gjort sig. Möjligen kommer han att låta sig reengageras till hösten.»

Såsom sista nummer på programmet stod Richard Wagners Tannhäuser-ouvertyr. »Allt är ju relativt här i världen men det var ett verkligt kraft-

Arbeta för
SVENSK
MUSIKTIDNINGS
spridning.

prov som orkestern här presterade. Ett oförbehållsamt loford vilja vi här giva dirigent och orkester för utförandet av denna krävande ouvertur», skriver Gevle Dagblad.

Efter slutnumret ville bifallet aldrig taga slut och konserten gestaltade sig trots det att publiken var långt ifrån fulltalig, till ett vällyckat och entusiastiskt avsked för säsongen mellan orkester och publik. »Den förra sade sitt farväl i toner, kanske mera välljudsmättade än förr och publiken å sin sida svarade med att egna den populära orkestern och dess sympatiske dirigent, kapellmästare Liljefors en ovationsartad hyllning.» Kapellmästare Liljefors och konsertmästare Ivar Dahlström, hyllades med blommor, och publikens entusiastiska bifall vittnade gott om huru uppskattad orkestern och dess populäre dirigent är.

Borås Orkesterförening har under de närmast förflutna månaderna givit sex konserter, av vilka en abonnemangs-, två folk- och två skolkonserter samt en konsert för välgörande ändamål. Programmen ha upptagit namnen Franz Berwald (Ouv. till »Estrella»), Söderman, Grieg, Méhul (Ouv. till »Josef i Egypten»), Händel (Concerto grosso, G-dur, för två violiner och str.-orkester), Haydn, Mozart (Eine kleine Nachtmusik), Beethoven (Ouv. till »Prometeus»), Weber (klarinettkonsertino), Cherubini, Mendelssohn, Godard, Adam m. fl.

Staden har dessutom gästats av domkyrkoorganisten Herman Lindqvist, som givit en orgelkonsert med biträde av konsertmästaren Carl Nordberger, samt av danserskan Irene Sanden, skrives till Svensk Musiktidning.

Södertälje Orkesterförening konstituerades den 30. mars efter en hållen konsert, varvid till ordförande valdes doktor D. Nylund, sekreterare läraren R. Köhlmark, kassaförvaltare bankkamreraren G. Lindberg samt till övriga styrelsemedlemmar kontorschefen G. Taube och J. A. Jonsson.

Orkestern, som f. n. räknar 37 medlemmar, har organiserats och ledes av doktor Nylund. Konserten, vilken som huvudnummer hade Glucks uvertur till »Iphigenia i Aulis» och Griegs »Landkjenning», var besökt av omkring 500 personer, som mottogo samtliga nummer med livligaste bifall.

En lovande dirigentdebut. Vid Göteborgs Symfoniorkesters konsert den 2. april sköttes dirigentskapet av en ung svensk musiker, hr Ivar Hellman. Hr Hellman, som, sedan han tagit sina examina vid Musikaliska akademien, utbildat sig till dirigent hos ledarne för Sondershausens dirigentskola, professorerna Carl Corback och Adolf Grabovsky, visade sig äga mycket stora förutsättningar att bli en verkligt framstående dirigent. Programmet, Mendelssohns uvertyr »Meeresstille unn glückliche Fahrt», Liszts »Die Ideale» och Schumanns fjärde symfoni, d-moll, opus 120, tolkades på ett sätt, som bådar gott för framtiden, även om dirigenten ej ännu fullt förmådde ge ali den gestaltande kraft, som t. ex. Liszts »Die Ideale» kräver.

Den talrika publiken mottog den unge konstnären med synnerlig välvilja.

Herr Hellman kommer, efter vad det förljudes, att anställas vid Göteborgs Symfoniorkester som biträdande kapellmästare. Då man antager, att kapellmästaren Tor Aulin, vilken en längre tid varit sjuk och f. n. vistas å Saltsjöbaden, ej så snart kan återinträda i tjänstgöring vid orkestern, har Orkesterföreningens styrelse till hans vikarie under nästa säsong tillsvidare antagit den unge holländske musikern Dirk Fock, vilken under den nyligen avhållna andra musikfesten i Göteborg ådagalade en enastående dirigentduglighet och inom samhällets musikintresserade kretsar vunnit storartade sympatier.

Anledningen till dessa förändringar torde förutom hr Aulins fortsatta sjuklighet bero på kapellmästare Stenhammars villkor att erhålla väsentligt minskat arbete vid Orkesterföreningen och styrelsens önskan att dock fortfarande binda honom vid Göteborg.

Ny kammarmusikförening i Göteborg. Några framstående musikvänner i Göteborg ha utfärdat inbjudning till bildande av en ny kammarmusikförening i Göteborg. Planen går ut på att varje år giva 5 kammarkonserter, till vilka föreningens samtliga ledamöter äga tillträde mot en årlig avgift av 15 kr. Under säsongen 1913—1914 är det meningen att vid två av dessa konserter låta programmet utföras av Brysselkvartetten. För att föreningen skall kunna komma till stånd, måste minst 200 medlemmar anteckna sig och man hoppas att redan den 1. maj ha antalet tecknat, vilket är nödvändigt för att kunna ordna med Brysselkvartetten.

Folkkonsertförbundet i Stockholm kunde den 7. mars fira ett för dess flitiga och gagnande verksamhet betecknande jubileum, i det att förbundet då höll sin 100:de konsert.

Förbundet, som för sin konsertverksamhet åtnjuter anslag av staden, har till syfte att genom anordnande av prisbilliga folkkonserter med även i litterärt avseende värdefulla program söka väcka och underhålla estetiskt intresse hos huvudstadens kroppsarbetande befolkning.

Förbundet har uppstått ur en blandad kör, som redan för åtskilliga år sedan började att vid lämpliga tillfällen biträda Stockholms borgarskola vid dess litteratur- och musikaftnar. Våren 1905 beslöt denna kör, för att kunna nå även djupare samhällslager, att — med bibehållande av nyssnämnda uppgift — jämväl anordna större konserter, avsedda uteslutande för den kroppsarbetande klassen, med lägsta möjliga inträdespriser. För att kunna genomföra dessa planer ingick förbundet till stadsfullmäktige med anhållan om bidrag och detta beviljades för första gången 1906 med 2,000 kr. under förutsättning att förbundet under året höll fyra större folkkonserter. Under 1907 då förbundet erhöll samma anslag, hölls utom de 4 stora folkkonserterna även 10 musikaftnar, för vilka förbundet emellertid helt och hållet bestritt kostnaderna av egna medel. Verksamheten under det följande året pågick under samma förhållanden med undantag för att musikaftnarna inskränktes till 4 med anledning av de stora kostnader som de orsakade förbundet. 1909 åtnjöt förbundet inte bara det sedvanliga anslaget av 2,000 kr. utan därtill 500 kr. för anordnandet av en folkkonsert med biträde av fullständig instrumentalorkester, dels 750 kr. för arrangerande av 5 musikaftnar. För år 1910 höjdes totalanslaget till 4,000 kr. och under detta år höllos 3 konserter samt 10 kommunalunderstödda musikaftnar och 8 s. k. litteraturaftnar, för vilka kostnaderna bestriddes av förbundets egna medel. 1911 hade förbundet samma bidrag som 1910 men använde endast 1,500 kr. av detsamma emedan det på grund av de enskilda bidragens otillräcklighet måste inskränka sin verksamhet till musikaftnarna i Folkets hus. Först hade man hållit de flesta av de större konserterna i Musikaliska akademien. Under 1912 kunde förbundet emellertid åter i full utsträckning upptaga verksamheten över hela programmet.

Förbundet har under de gångna åren så småningom lyckats att nå den breda publik som avsetts och nu besökas dess konserter så gott som uteslutande av publik ur arbetarklassen. I förbundets styrelse sitta som ordförande frih. Carl Carlsson Bonde, som vice d:r E. A. Karlfeldt och som sekreterare amanuensen Einar Bergström. Dirigenter har varit och äro fortfarande d:r K. Valentin samt direktör V. Viklund.

Operasångaren Helmer Nygren avled natten till den 2. april efter endast en dags sjukdom.

Hr N., som var född den 3. okt. 1858, kom, efter avlagd studentexamen, till Uppsala, där han var synnerligen uppburen inom sångar- och kamratkretsar för sin vackra röst och för sitt sällsynt vinnande, kamratliga sätt.

Sedan han lämnat Uppsala blev han fast engagerad vid operan den 1. juli 1886, samt blev andre regissör tillika med operasångare den 1. juli 1898,

då nya operahuset började sin verksamhet.

Bland roller, som han utfört, voro: Kungen i »Lohengrin», Pizarro i »Fidelio», Ramphis i »Aida», Plumkett och Mefistofeles.

Med Helmer Nygren bortgick en utomordentlig sympatisk, angenäm och välvillig personlighet, som gjort sig allmänt omtyckt och vars svåra och krävande post ej blir lätt att fylla. Dödsfallet har också väckt stor förstämning vid k. teatern.

Den avlidne sörjes närmast av maka och flera barn, släktingar och en stor vän- och kamratkrets, som länge skola komma ihåg den gamle vännen »Tasso».

Aktiebolaget Östlind & Almquist, Arvika har i dessa dagar firat tjugofemårsminnet av fabrikens grundläggning.

Början var ringa, med endast några få arbetare, som i hyrd lokal årligen tillverkade några tiotal mindre orglar. År 1891 ingick affärens grundläggare herr A. H. Östlind i kompaniskap med herr Anton Almquist, Göteborg, då firman Östlind & Almquist etablerades. Samtidigt öppnades filialexpedition i Göteborg, där herr Almquist förut innehaft musikinstrumenthandel. Ny ändamålsenlig fabriksbyggnad kunde därefter uppföras för ökad tillverkning. Firman insåg snart, att det även var nödvändigt att upptaga tillverkning av pianinon, och uppfördes sedermera en större fabriksbyggnad för detta ändamål. Särskild verkmästare jämte arbetare med mångårig praktik från de förnämsta pianofabriker anställdes, vilket gjorde att firmans pianinon redan från början vunno berättigat erkännande.

År 1906 ombildades affären till aktiebolag, varefter fabrikerna betydligt utvidgades. Tillverkningen har ökats för varje år och uppgick förra året till över femhundratusen kronor. 21,631 st. instrument, orglar, pianinon och flyglar hava utgått från dessa fabriker. Firman, som även är kungl. hovleverantör, har under senare åren deltagit i flera världsutställningar och där vunnit högsta utmärkelser.

Minnesdagen, lördagen den 12. mars firades bland annat med att samtliga bolagets funktionärer och hela dess arbetarekår voro av bolaget inbjudna till ett samkväm i fabrikens rymliga utställningssal, där även förplägnad intogs. Stockholmsfilialens föreståndare, musikdirektör Carl Bohlin, med fru, Davida Bohlin, voro även närvarande och bidrogo genom sin sång till att höja aftonens feststämning. Flera musiknummer utfördes dessutom av arbetspersonalens egen orkester. Bolagets disponent, herr Anton Almquist, berörde i ett anförande orgel- och pianofabrikationens början och utveckling såväl i Sverige som övriga länder.

MUSIKNOTISER FRÅN UTLANDET

Svenska musikfesten i Stuttgart. Programmet för den planerade svenska musikfesten i Stuttgart har nu börjat antaga mera fasta former. Musikfesten börjar den 20. juni med uppförande å den nya hovoperan av Andreas Halléns romantiska opera »Valdemarsskatten», som av vederbörande vid Stuttgarts hovopera föredragits bland dit inlämnade svenska operor. Den 21. juni äger O.-D.-isternas stora konsert rum, följande dag ges på förmiddagen kammarmusikkonsert och på aftonen orkesterkonsert. På festens fjärde och sista dag äger en stor orkesterkonsert rum. Dagen därpå uppföres åter »Valdemarsskatten» som abonnemangsföreställning. Huvudpartierna i operan komma att uppbäras av fru Julia Claussen samt hrr John Forsell och Ake Wallgren. Konserterna äga rum i Stuttgarts Liederhalle, som rymmer över 2,000 personer. Biljettprisen sättas möjligast lågt för att ge så stor del av allmänheten som möjligt tillfälle att stifta bekantskap med svensk musikdiktning. Endast lefvande svenska komponister komma att vara representerade med tonverk. Programmet för festdagarna kommer förutom de rent musikaliska tillställningarna även att omfatta andra föranstaltningar. Musikfesten står under konungens av Würtemberg beskydd.

Violinisten Fritz Ahlberg, vilken sedan några år förlagt sin verksamhet såsom utövande konstnär till Ryssland, har nyligen blivit antagen till förste lärare i violinspel vid musikkonservatoriet i Riga. Hr A. hade förordats till anställningen ifråga av bl. a. den store violinpedagogen Auer och kompositören Glazunow.

Kompositören H. Melchers, stockholmare till börden och f. n. bosatt i Paris, har med anledning av en till Svenska kyrkans i Paris invigning komponerad kantat, fått emottaga utnämning till Vasariddare.

Fru Valborg Svärdström har nyligen firat stora triumfer på konserter i Neuchotel och Lausanne med sånger av Hugo Alfvén och Charles Kjerulf på programmet. Hon jämföres allt fortfarande med Jenny Lind, och kritiken överflödar av superlativer. De nordiska sångerna väckte livligt intresse. Sålunda skriver »Gazette des Etrangers» (Lausanne) bl. a.: »Vi älska denna Nordens musik, emedan den till motsats emot så många verk av de aktuella franska och tyska skolorna är så spontan och naturlig i uttrycket. — — Den är det naturligaste språket för ett folk, hos vilket rytmen och den melodiska känslan äro medfödda, och där den harmoniska färggivningen är lika rik och överflödande som den är i den natur, i vilken den lever och sjunger.»

Karl Brückner, den unge svenske violinisten, för närvarande bosatt i musikmetropolen Leipzig, har nyligen ånyo med stor framgång konserterat i Hamburg. Tidningarna lovorda enstämmigt hans virtuosa spel och intelligenta föredrag. Programmet upptog Tartinis Teufelsdrillersonate (med Kreislers kadenz), Wieniawskis sällan hörda, briljanta fissmollkonsert samt smärre kompositioner av Dvorak och Eberhardt.

Sceniska verk i Tyskland. En intressant statistik över de komponister och författare som under 1911—12 behärskat de tyska scenerna har i dagarna utgivits. Främst står Gilbert, komponisten till »Polnische Wirtschaft», med 3,798 uppföranden, sedan Lehár (2,021) med »Eva» i spetsen, därpå Wagner (1,986), främst »Lohengrin», Rössler (1,610), Schiller (1,456), Johan Strauss (1,277), främst »Läderlappen», Sudermann (1,228), främst »Hemmet», Shakespeare (1,104), Schönherr (1,097), Kleist (967), Offenbach (934), Thoma (932), främst »Lottchens födelsedag», Verdi (910), främst »Trubaduren», Schöntan (901), Ibsen (832), främst »Ett dockhem», Schitzler (767), Lortzing (753), Goethe (723), Kraatz (640), Richard Strauss (617), Blumenthal (590), Oscar Strauss (585), Hauptmann (581) och Mozart (573), främst »Figaros bröllop».

Eugene Ysaye, den berömde belgiske violinisten, som nyligen avslutat en längre konsertturné i Amerika, troddes hava omkommit under de hemska översvämningarna i Ohio. Dessa farhågor besannade sig dess bättre icke. Maëstron har visserligen befunnit sig i den största livsfara och förlorat allt sitt resgods, däribland flera dyrbara violiner. Sin berömda Stradivarius lyckades han emellertid rädda.

Jean Sibelius, som för en tid sedan i en notis i en i Stockholm utkommande tidning påstods vara sysselsatt med komponerandet av en operett, har nu dementerat detta rykte. Rätta förhållandet är, att den finske tonsättaren håller på med en opéra comique, till vilken libretton är hämtad ur en spansk skälmkomedi av Adolf Paul, »Blauer Dunst». Översättningen har verkställts av greve Birger Mörner.

En stormig operaföreställning. De lyriska scenerna utmärka sig som bekant icke alltid för lugna och idylliska förhållanden och ibland kan det hända att oron sträcker sig på bägge sidor om ridån. Icke ens en hovteater är befriad från skakningar, som man nogsamt fick erfara i Wien häromdagen. På hovteatern där skulle Meyerbeers Hugenotterna uppföras. Valentines parti tillkom vanligtvis sångerskan fru Lucie Weidt, men som hon hastigt insjuknat, hade en fru Kempter-Jarno i

sista minuten åtagit sig partiet för att möjliggöra föreställningen. Redan i duetten med Marcel i andra akten kände sig publiken obehagligt berörd av Marcels röst, i synnerhet i samband med Valentines, och började högt ge sitt misshag tillkänna. Visslingarna och ropen varade hela mellanakten mellan tredje och fjärde akten. I synnerhet hade raderna åtskilligt att säga mot direktören för hovteatern Gregor, som tillskrives de många missödena på operan. Kapellmästaren kunde icke börja förspelet till fjärde akten, ty publiken förde alltjämt samma oväsen. Orkestern inföll icke och man måste avstå från att spela. Då trädde regissören fram, men mottogs med visslingar och hyssjningar. Då han lyckades få ordet ursäktade han sångerskan med att hon var indisponerad och att operan skulle sluta mitt i fjärde akten, så att publiken skulle slippa höra Valentines stora duett med Raoul i den femte. Men då blev publiken alldeles vild. Ridån gick visserligen upp och en del av fjärde akten spelades men under ständiga avbrott, och föreställningen slutade som regissören tillkännagivit efter sedan endast en del av fjärde akten uppförts. Demonstrationerna fortsatte ute på gatan, där polisen måste ingripa. Maken till teaterskandal har Wiens hovteater aldrig skådat.

Berliner Tonkünstler-Verein, som har till uppgift att befrämja sina medlemmars ideella och materiella intressen, har tillsänt oss sin redogörelse för sitt sextioåttonde verksamhetsår, författad av dess mångårige ordförande Adolf Göttmann. Av denna redogörelse framgår, att under det förflutna året fyra föredragsaftnar anordnats, nämligen en under protektorat av prins Fredrich Wilhelm av Preussen given minnesfest med anledning av Fredrik den Stores tvåhundraårsdag, en musikhistorisk afton och två föredragsaftnar av elever. Under dessa musikföranstaltningar uppfördes för första gången 69 verk av 13 tonsättare under medverkan av 25 konstnärer och konstnärinnor samt av sällskapets för idkandet av gammalklassisk musik orkester.

Sällskapets över 14,000 band starka bibliotek har ställts till allmänhetens förfogande och sedan hösten 1908 utvidgats till ett folkbibliotek. Under år 1912 beviljades 6,394 utlåningar. Även den av föreningen inrättade förmedlingen för lektioner och konserter börjar även att uppvisa lika så betydande framsteg som den alltmera i anspråk tagna nya sjukkassan och understöds- och självhjälpskassan. Föreningens tillgångar utgjordes vid årsskiftet av nära 82,000 mark, och medlemsantalet var 551, av vilka 9 hedersledamöter, 504 ordinarie och 38 extra medlemmar.

Wagnerjubileet. Till hundraårsfesten av Richard Wagners födelse givas under ledning av Frank van der Stucken tvenne festkonserter den 26. och 28. maj i Société royale de la zoologie's stora musikhall i Antwerpen. Som solist medverkar bl. a. även Ellen Gulbranson. En orkester på 100 musiker och en kör på 300 personer uppträda. Som en förberedelse till festen kommer den bekante skriftställaren och bibliotekarien vid Pariserkonservatoriet Julien Tiersot att hålla en conférence den 23. maj över den store tyske mästarens levnad och verk.

Den nya Théâtre des Champs-Elysées i Paris invigdes i början av april med Berlioz' »Benvenuto Cellini». Ur en korrespondens i Sv. D. hämta vi följande uttalanden om själva teatern och de intryck, invigningsoperan uppväckte.

Man skulle kunna kalla denna nya teater, som inrymmer både en operasalong och en dramatisk scen, av vilka den första i går invigdes, för »marmorteatern». Utvändigt och invändigt är det nämligen vida, blekgrå marmorytor, som förnämligast tilldra sig uppmärksamheten. Hela fasaden är som ett enda slipat marmorblock, vari Bourdelles arkastiskt hållna skulpterade reliefer smälta in utan att någonsin dominera. De äro intimt förbundna med arkitekturens enkla, raka linjer, föga accentuerade och springa ingenstädes ut ur murlinjen. Nedre delen av byggnaden med de små portarna verkar något hopklämd. Men som helhet är den nya teatern ett vackert prov på modern arkitektur.

Salongen har inga avantscener. Å ömse sidor om orkestern gå släta marmorväggar från golv till tak. Även balkongen är av marmor, som jämte matta förgyllningar är det enda ämne som använts. Maurice Denis har utfört en serie läckra fresker runt takfrisen, på vilka han skildrat scener ur antik och modern musik. Man ser där Orfeus och Apollo lika väl som motiver ur »Parcifal» och »Pelléas och Mélisande».

Det inre liksom det yttre av teatern verkar en smula kyligt genom de vidsträckta, enkla planen och de obrutna linjerna. Men man måste erkänna den konsekvens, varmed alla detaljer underordnats totalintrycket. En nyhet för Paris är den stora hall, vari man inträder från gatan, och den breda vackra peristyl, som löper ovanför denna med delikata fresker av Vuillard. Orkestern kan, allt efter behag, placeras under scenen eller på vanligt sätt. En väldig orgel med 54 stämmor är inbyggd i muren över scenen och har sitt klavér i orkestern. Belysningen sker från osynliga apparater. Takljuset faller sålunda ned genom en rund kristallsköld under plafonden.

Teatern är mycket komfortabel, med salon-bodoar för damerna och rökrumsbar för herrarna utom stora foajén. Dessutom finnas i garderoberna numrerade klädhängare för varje åskådare. Betjäningen består av vaktmästare i mörka gludsmidda uniformer med knäbyxor.

— — —

Till invigningspjäs hade Gabriel Astruc, teaterns skapare och direktör, som förut nämnts, valt »Benvenuto Cellini», som sedan 1838 icke givits i Paris. Dess första uppförande då blev det mest celebra fiasko som fransk musikhistoria känner och operan, som vid premiären totalt utvisslades, försvann efter blott fyra föreställningar från affischen och har sedan aldrig givits någonstädes i Frankrike. I Tyskland har den däremot getts på talrika operascener. I dessa dagar, då man vurmar för att hitta på orättvisor att upprätta, har direktionen i »Cellini» trott sig göra ett lyckligt fynd.

Uvertyrerna till första och andra akterna gjorde också stor succés. Här har kompositören visat sin stora utpräglat symfoniska begåvning och båda äro pärlor av välljud och harmoni. Men därvid stannade också försöket att rehabilitera »Cellini». De italienska rulladerna i första akten föreföllo oss inte, som 1830-talets publik, puerila och löjliga men onekligen triviala. De andra akterna äro knappast intressantare och ur hela verket utlöser sig en känsla av ledsnad. Man har dock svårt att förstå, att operan en gång gjort ett så bullersamt fiasko. Den är inte och har aldrig varit ett vidare originellt verk.

— — —

Orkestern anfördes av den berömde Felix Weingartner, som egentligen blev den som skördade mesta lagrarna under aftonen. Ändock hade han emot sig, att akustiken i den nya operan ej är den allra bästa. Beror det på de marmorväggar, mellan vilka orkestern är placerad och som kanske samla och återkasta ljudet för brutalt? I de starkare satserna lät det skrällande och de olika instrumenten kunde ej göra sig fullt gällande.

Futuristisk musik. Balilla Pratella heter den futuristiske musiker, vars verk vid dess framförande i Rom i början på mars icke blott släppt lös åhörarnas ovationer utan även i ett animerat slagsmål. Medan målaren Luigi Russolo för att styrka sin tro på dessa djärva harmonier utdelade käpprapp till höger och vänster, undfick han den futuristiska nåden. Hr Russolo förklarar själv, att just i detta ögonblick hans intuitiva ande blev delaktig av en ny konst, som enligt hans förmenande endast den store Pratellas geni kan skapa. Det är fråga om »bullrens konst». – Denna musikens evolution, försäkrar dess banérförare, löper parallellt med fullkomnandet av alla de maskiner, som deltaga i det mänskliga arbetet. Beethoven och Wagner ha på ett utsökt sätt under åratal satt våra hjärtan i dallring, men nu äro

vi mätta på dem. Det är därför vi finna ett oändligt mycket större nöje i att kombinera bullret från spårvagnar, automobiler, vagnar och från en stimmande människomassa framför att ånyo lyssna till »Heroican» eller Pastoralsymfonin.

Enligt Russolo framkalla kanonackorden tam-tomb, pom-tamb, bom, sang-tamb, san-tamb tusentals utsökta och sällsamma sensationer.

— Ehuru det karaktäristiska hos bullret, fortsatte han, är att brutalt närma oss till livet, så bör »bullrens konst» icke begränsas till en enkel imiterande reproduktion. Den kommer att hämta sin förmåga att röra sinnena från den särskilda akustiska njutning, som konstnärens inspiration förnimmer genom en kombination av olika slags buller.

Här nedan följer en förteckning på de sex bullerkategorier, som den futuristiska orkestern snart tror sig i stånd att framkalla på mekanisk väg.

1) mullrande, knall, bruset av fallande vatten, dån; 2) vissling, snarkning, fnysning; 3) mummel, prassel, brummande, grymtning, kacklande; 4) snatter, surr, skrammel, stampningar; 5) det ljud, som framkallas vid stöt mot metall, trä, läder, sten, terrakotta; 6) människo- och djurröster, rop, suckar, tjut, skratt, rossling.

— Vi skola en vacker dag kunna framkalla trettio till fyrtio tusen olika slags ljud. Och vi böra icke blott imitera dem, utan framförallt kombinera dem alltefter vår konstnärliga fantasi. Och det är därför, som jag, slutade herr Russolo, som tydligen är djärvare än yrkesmusikerna själva, ingalunda avskräckes genom min uppenbara inkompetens. Väl vetande, att djärvheten skänker all möjlig rätt och all möjlig förmåga, har jag uttänkt musikens förnyelse genom »bullrens konst».

Felix Dræseke, en av Tysklands mest kända tonsättare, avled nyligen i en ålder av 77 år. Utan att vara en av de stora inom konsten har han förskaffat sig ett berömt namn genom en omfattande komponistverksamhet samt på grund av den framskjutna ställning han intog inom Weimarskolan under dess kamptid. Han vände sig dock sedermera så småningom bort från den Liszt-Wagnerska riktningen, och hans berömdaste orkesterverk, Symphonia tragica op. 40, har tillkommit efter brytningen med denna skola.

Dræseke föddes i Koburg 1835 och studerade musik vid konservatoriet i Leipzig. Efter längre uppehåll i Dresden och Berlin samt resor i Sydeuropa kom han till Weimar och blev en entusiastisk anhängare till Liszt. Sedan han under några år idkat lärarverksamhet i Schweiz flyttade han till Dresden, där han 1884 blev Wüllners efterträdare som kompositionslärare vid konservatoriet. Av hans rika alstring förtjäna att förutom Symphonia tragica framhållas ännu två symfonier, ett requiem, en mässa, kammarmusikverk, operorna »Kung Sigurd», »Gudrun» och »Herrat» samt det stort anlagda mysteriet »Kristus», omfattande förspelet »Herrens födelse» och tre oratorier. I sina verk framstår han som en uppfinningsrik kontrapunktiker med utpräglat sinne för glansfulla stegringar och effekter. Bland hans talrika skrifter märkes en humoristisk »Harmonilära i verser». Med sin uppsats »Konfusionen inom musiken» i Neue Musikztg 1907 gav han upphov till ett livligt meningsutbyte om den Strausska konstriktningen.

På grund av bristande utrymme måste vår redogörelse »Från scenen och konsertsalen» stå över till nästa nummer.

Redaktionen.

LEDIGA PLATSER.

Organist- och Klockaretjänsten

i Finja och Hörja församlingar

kungöres härmed ledig att sökas hos församlingarnas kyrkoråd inom 60 dagar från första kungörandet av ledigheten i Post- och Inrikes tidningar. Ansökningar skola åtföljas av ålders- och frejdbetyg, behöriga bestyrkta betygsavskrifter samt till vederhäftigheten styrkt borgen. I lön åtnjuter organisten-klockaren, utom klockarebostället ½ mt. Finja N:o 4 (avkastning f. n. omkr. 500 kr.), ett kontant belopp av 500 kr. årligen.

Finja den 7. maj 1913.

Emil Netz.
Kyrkoherde.

(G.A.S. 13271) Adr. **Finja.**

Förenade folkskollärare-, organist- och kyrkosångaretjänsterna

i N. Ljunga församling i Jönköpings län sökas hos kyrko- och skolrådet i N. Ljunga, adr. Sävsjö, inom sextio dagar efter kungörandet härav i Post- och Inrikes tidningar.

Tjänsterna framdeles förenade med klockaretjänst. Folkskollärarelön enligt lag, organist- och kantorslön 300 kr., klockarelön 100 kr. 2 ggr, 5—6, 7.

Förenade folkskollärare-, klockare- och kyrkosångaretjänsterna

i Brismeneds förs., Skarab. l., sökas hos kyrko- och skolrådet, adr. Börstig, inom 60 dagar efter första kungörandet härav i Post- och Inrikes tidningar. För folkskoll.-tj. lön enl. lag, för klock.-tj. 100 kr. (gudstj. överh. varannan sön- och helgdag); fortsättningsskola och slöjd förekomma; skolhuset, som enl. beslut skall nästa sommar tillbyggas och grundl. restaureras, ligger omedelbart intill kyrkan. 2 ggr, 5—6, 7.

Förenade klockare-, organist- och kyrkosångaretjänsten

i Kverrestads och Smedstorps församlingar, till vilken vid ansökningstidens utgång tillräckligt antal kompetenta sökande icke anmält sig, sökes ånyo hos förenade kyrkoråden i nämnda församlingar inom sextio dagar efter kungörandet härav i Post- och Inrikes tidningar. Ansökan ingives till kyrkorådens ordförande (adr. Lunnarp) och bör åtföljas av vederbörliga intyg och borgensförbindelser jämte i laga ordning avgivna vederhäftighetsintyg i överensstämmelse med gällande författningar samt instruktionen för klockare och P. M. om organistbefattningar i Lunds stift den 6 febr. 1907 (bihang till Lunds Domkapitels cirkulär till prästerskapet i Lunds stift N:o 857). Som lön åtnjutes avkastningen av bostället N:o 12 Norra Kverrestad, vilken avkastning år 1912 uppgick till cirka 1,200 kr. Tjänsten tillträdes så snart valet vunnit laga kraft.

Kverrestad den 20 mars 1913.

Alfred Fredgardh,
vice pastor.

2 ggr, 5—6, 7.

Lediga förenade klockare- och organistbefattningen

i Träne och Djurröds församlingar sökes hos Träne och Djurröds kyrkoråd, adress Ovesholm, inom sextio dagar efter denna kungörelses första införande i Post- och Inrikes tidningar. Laga borgensförbindelse bör åtfölja ansökningshandlingarna. Löneförmånerna för de förenade tjänsterna utgöra kontant 500 kronor samt avkomsten av klockarebostället.

Träne och Djurröd den 4 mars 1913.

P. C. Östergren.
Kyrkorådens ordförande.

2 ggr, 5—6, 7.

Förenade orgelnist-, klockare- och folkskollärare-tjänsterna

i Herråkra församling, Kronobergs län sökas hos pastorsämbetet i Herråkra, adress: Dädesjö, inom sextio dagar efter första kungörandet i Post- och Inrikes Tidningar. Organist- och klockarelön 200 kr. Skollärarelön efter lag.

Dädesjö den 10 mars 1913.

Å kyrko- och skolrådets vägnar.
V. Palmgren.

2 ggr, 5—6, 7. Ordf.

Förenade folkskollärare- och klockarebefattningen

i Kungslena församling, Skaraborgs län, sökes inom 60 dagar från första kungörandet härav i Post- och Inrikes tidningar. Folkskolan är fast och har underlag av småskola. Lön enligt lag. Fortsättningsskola skall inrättas och troligen även slöjdskola. Lärarebostaden, som utgöres av 3 rum med tambur och kök, har ett vackert läge invid den minnesrika kyrkan; avståndet till närmaste järnvägsstation är 4 km. För klockaretjänsten, vartill huvudsakligen hör att med orgel leda församlingssången i kyrkan (i regel 2 predikodagar av 3) lämnas 150 kr. i årlig lön.

Kungslena den 19 mars 1913.

F. G. Hellström.
Skolrådets ordf.

Adr. Ekedalen. 2 ggr, 5—6, 7.

Förenade folkskollärare-, organist- och klockaretjänsterna i Fristla

församling, Älvsborgs län, sökas inom sextio dagar efter kungörandet härav i Post- och Inrikes tidningar hos förenade kyrko- och skolrådet. Lön för skollärareтjänsten 100 kr. över den lagliga mot tjänstgöring som förste lärare, för de andre 600 kr.

Kyrko- och skolrådets ordförande.

Adr. Seglora. 2 ggr, 5—6, 7.

PLATSSÖKANDE.

Organistvikariat.

Undertecknad, examinerad organist och kyrkosångare, som under de sista trettio åren vistats i Amerika men nu söker sig hem till Sverige, önskar under det för erhållande av svenskt medborgarskap erforderliga året vikariat som organist i någon s. k. friförsamling eller någon annan dylik plats. Äger mångårig praktik som organist samt piano- och musiklärare och är fullt kompetent att inöva sångkörer, både mans-, dam-, barn- och blandade körer. Kan inom mindre än tre månader tillträda platsen. Förfrågningar etc. ställas direkt till undertecknad under adress 40 Main St., New Britain (Conn), U. S. A., eller till Expeditionen av Svensk Musiktidning, Uppsala.

Professor E. R. Kihlmark.

3 ggr, 5—6, 7, 8.

I. LUDV. OHLSON
Pianomagasin
— Etabl. 1856 —
Hamngatan 18 B, Stockholm.
Förest.: Dir. David Åhlén.
Hufvuddepôt för
Blüthners & Rönischs
världsberömda
FLYGLAR och PIANINOS.
Största lager. Bekväma betalningsvillkor.
Begagnade instrument tagas i utbyte.

En nästan ny
PEDALORGEL
i ek, 2 man., 3 gen. stämmor, man. kopp. och forte koppel, säljes billigt genom
Kantor Einar Strand, Hälsingmo.

Organistvikariat
önskas under sommarmånaderna av elev vid Musikkonservatoriet. Har förut haft vikariat.
Svar till »Vikariat». Allm. Tidningskontoret, Gustav Adolfs torg, Stockholm.

F. E. Schneider
Stråkinstrumentmakare & Musikhandlare.
Oxtorgsgatan 8, Stockholm.
Riks 60 17. Allm. 70 46.
Medlem av S. M. F.

Försäljer förstklassiga **Blåsinstrumenter** av firman *V. F. Cerveny & Söhne* i *Königgrätz* samt Musikinstrumenter av alla slag. **Gamla goda violiner** och **utmärkta stråkar** samt fin-fina **kvintrena hållbara strängar.**

NYHET! Herrar violinister torde observera violinsträngen »***Record***». *E-, A-, D-, G-strängar* ***25 öre*** *pr styck.* Prova och bedöm! **NYHET!**

Reparationer av stråkinstrument utföras omsorgsfullt.

Obs.! Hrr musicis uppmärksamhet fästes särskilt vid humana priser.

8 Oxtorgsgatan 8, STOCKHOLM.

Emil Hjorth & Söner
Grundlagd 1789.
Frederiksbergg. 12, Köpenhamn.
1:sta Klass fabrik för **förfärdigande** och **reparationer** av **stråkinstrument.**
Största lager i Norden av gamla Violiner och Violonceller,
byggda av italienska, franska och tyska mästare.
Solo- och Orkesterströngar i bästa kvalitéer.
MODERNA VIOLINLÅDOR. *STRÅKAR.* *SKRIV EFTER PRISKURANT.*

PIANOMAGASIN.
Största lager av bästa svenska och utländska fabrikat. OBS.! Huvuddepôt för Kgl. Hoflev. Malmsjö och Billberg, Uebel & Lechleiter, Schiedmayer samt **Orglar.**
Begagnade instrument tagas i utbyte.
Bekväma betalningsvillkor.
Stort lager prima uthyrningsinstrument.
Gust. Petterson & C:os A.-B.,
Malmskillnadsgatan 13, Stockholm.
Verkst. Dir. *Albert Lindström.*
Rt. 67 32. — Etabl. 1870. — At. 78 31.

J. G. Malmsjö
PIANINON
FLYGLAR
Göteborg.

STOCKHOLM - *Drottninggatan 23.*
Filialförest. i Stockholm: **Dir. Carl Bohlin.**

ANNONSERA I SVENSK MUSIKTIDNING

Messingsinstrument
av svensk modell,
Konsertvioliner, Guitarrer etc., köper man endast direkt från Wolframska allbekanta fabriken.
AUG. WOLFRAM.
Markneukirchen N:o 270.
Katalog gratis.

INNEHÅLL:

Ika Peyron (med porträtt). — Dirigenten. — Lapparnas joikning. — Om konstnärlig uppfostran och framtidsharmoni. — Professor Book † (med porträtt). — Musiknotiser från huvudstaden och landsorten. — Musiknotiser från utlandet.

WRETMANS BOKTRYCKERI, UPPSALA 1913.